

**Zarasų rajono savivaldybės 2015-2017 metų
Strateginis veiklos planas**

Biudžetiniai metai	2015 m.
--------------------	---------

SITUACIJOS ANALIZĖ

Esama socialinė-ekonominė Zarasų rajono padėtis

Politiniai-teisiniai veiksniai. Zarasų rajono savivaldybė, organizuodama savo veiklą, vadovaujasi įstatymais, reglamentuojančiais vietos savivaldą, ir kitais nacionaliniais teisės aktais, apibrėžiančiais tolimesnę valstybės raidą: Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymu, Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymu, Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymu, Zarasų rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentu, Zarasų rajono savivaldybės administracijos nuostatais ir kitais savivaldos institucijų veiklą reglamentuojančiais dokumentais. Rajono strateginio planavimo dokumentai rengiami atsižvelgiant į valstybės ir regiono strateginio planavimo dokumentus, taip pat užtikrinant jų tarpusavio suderinamumą ir integralumą. Pagrindiniai iš šių dokumentų yra „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (Valstybės pažangos strategija), 2014–2020 metų nacionalinė pažangos programa (Nacionalinė pažangos programa) ir kitos Lietuvos Respublikos Seimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos plėtros programos.

Ateinančiu Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinės paramos periodu (2014-2020 m.) labai akcentuojama yra ES sanglaudos politikos sąsaja su strategijos „Europa 2020“ tikslais - skatinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą. Naujasis Zarasų rajono savivaldybės 2015-2021 m. strateginis plėtros planas kaip vieną pagrindinių strateginių tikslų taip pat numato ekonominio efektyvumo didinimą.

Demografinė situacija. Demografinė Zarasų rajono savivaldybės situacija per pastaruosius penkerius metus prastėjo: per šį laikotarpį rajone gyventojų sumažėjo 8,9 proc., t.y. kasmet mažėjo 1,8–2,9 proc. 2010 m. pradžioje Zarasų rajone buvo 19013 gyventojų, tuo tarpu 2014 m. pradžioje – 17318 gyventojų. Pagrindinė gyventojų mažėjimo priežastis yra natūrali gyventojų kaita – ženkliai daugiau mirstančiųjų nei gimstančiųjų.

Zarasų rajone visuomenės senėjimas vyksta spartesniais tempais nei šalyje, nors bendros tendencijos yra panašios. Didžioji dalis Lietuvos Respublikos gyventojų (67,1 proc.) 2014 m. pradžioje gyveno mieste (Utenos apskrityje šis rodiklis siekė 55,5 proc.), kaime – 32,9 proc. (Utenos apskrityje – 44,5 proc.). Tuo tarpu Zarasų rajone didžioji dalis gyventojų (57,1 proc.) gyvena kaime.

Atsižvelgiant į šią statistiką, vienas iš rajono siekių – pritraukti jaunas šeimas su vaikais atvykti į Zarasų rajoną gyventi ir dirbti. Tam svarbu sukurti patrauklią aplinką – gerinti miesto infrastruktūrą, didinti užimtumo galimybes.

Bendrasis vidaus produktas, investicijos. Bendrasis vidaus produktas Lietuvoje matuojamas tik apskričių lygmeniu, tad ekonominę tam tikro Lietuvos rajono ar regiono aplinką padeda apibūdinti tiesioginių užsienio investicijų (toliau – TUI) apimtys. Pagal tiesioginių užsienio

investicijų dydį, tenkantį vienam gyventojui, Zarasų rajono savivaldybė užima priešpaskutinę vietą tarp Utenos regiono savivaldybių.

TUI vienam Lietuvos gyventojui 2013 m. pabaigoje, palyginti su 2012 m. pabaiga, išaugo 6,1 proc. ir sudarė vidutiniškai 14,9 tūkst. Lt. Zarasų rajono savivaldybėje tiesioginės užsienio investicijos 2013 m. pabaigoje lyginant su 2012 m. sumažėjo net 46,5 proc. ir sudarė 188 Lt (ankstesniais metais buvo padidėjusios 12,1 proc.). Tiesioginės užsienio investicijos koncentruojasi didžiuosiuose miestuose, o Zarasų rajono savivaldybę galima priskirti prie mažiausias TUI gaunančių savivaldybių.

Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Zarasų rajono savivaldybėje analizuojant 2009-2013 metų laikotarpį pasiskirsto 1625-3187 Lt intervale. Lyginant šį rodiklį su kitomis Utenos regiono savivaldybėmis, matyti, kad situacija yra panaši, išskyrus Visagino savivaldybę, kurioje 2013 m. buvo materialinių investicijų šuolis. Siekiant pritraukti daugiau privačių investicijų rajone svarbu gerinti verslo aplinką, Zarasų miesto plėtrai impulsą galėtų suteikti šiuolaikinius standartus atitinkančio viešbučio atsiradimas.

Darbo rinka. 2015 m. sausio mėn. šalies nedarbas siekė 9,6 proc. (sumažėjo 1,9 lyginant su 2014 m. sausio mėn.), tuo tarpu Utenos teritorinėje darbo biržoje buvo įregistruoti 11524 bedarbiai ir jie sudarė 13,1 proc. visų darbingų Utenos apskrities gyventojų. Didžiausias nedarbas Ignalinos rajone – 17,8 proc. ir Zarasų rajone – 16,0 proc. (sumažėjo 2,1), mažiausias – Utenos rajone (10,2 proc.).

Zarasų rajono savivaldybėje, lyginant su kitomis Utenos regiono savivaldybėmis, darbo užmokestis yra mažiausias, o tai reiškia ir mažiausią vietos gyventojų perkamąją galią. Procentinis darbo užmokesčio didėjimas labai nesiskiria nuo kitų Utenos regiono savivaldybių ir 2009-2013 metų laikotarpiu siekė 3,26 proc. Lietuvoje vidutinis mėnesinis neto darbo užmokestis 2013 m. buvo 1730 Lt, tuo tarpu Zarasų rajono savivaldybėje siekė 1268 Lt (Utenos apskrityje – 1513 Lt).

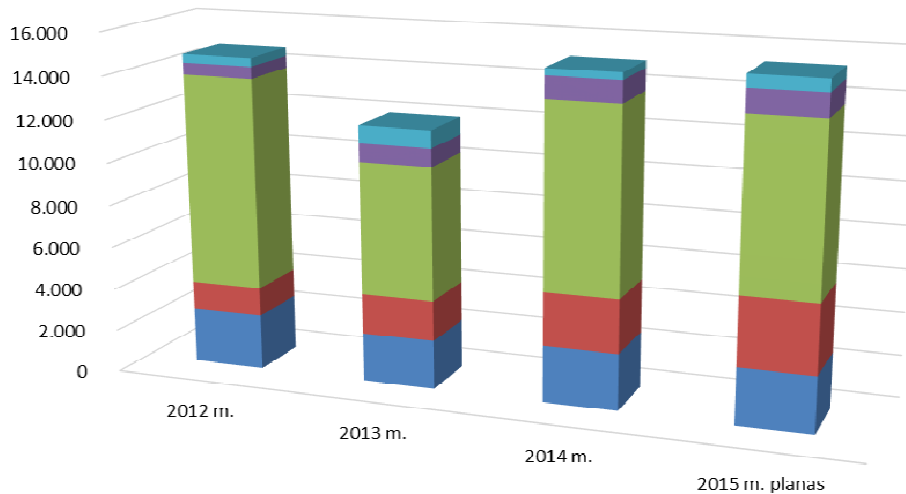
Verslas. Zarasų rajone vyrauja ekonomikos pagrindą sudarančios mažos ir vidutinės įmonės. 2014 m. pradžioje Zarasų rajone registruotos 167 mažos ir vidutinės įmonės. Pagal darbuotojų skaičių visoje šalyje vyrauja mažos įmonės, turinčios iki 5 darbuotojų. Zarasų rajone tokios įmonės sudaro 58,68 proc. nuo visų registruotų įmonių skaičiaus, taip pat nemaža dalis įmonių (16,77 proc.) turi 5-9 darbuotojus. Pastarosios įmonės 2014 m. pradžioje sudarė 12,6 proc. visų rajone registruotų įmonių, lyginant su ankstesniais metais šioje srityje įmonių šiek tiek padaugėjo. Zarasų rajone 2014 m. veiklą vykdė 322 ūkio subjektai, jų skaičius, palyginti su 2010 metais, padidėjo 8,05 proc. Daugiausiai ūkio subjektų Utenos regione koncentruojasi Utenos rajone, o Zarasų rajonas pagal ūkio subjektų skaičių lenkia tik Ignalinos rajoną. Analizuojant pagal ekonomines veiklos rūšis, 2013 m. didžiausią Zarasų rajono verslo subjektų dalį sudarė paslaugų, gamybos ir mažmeninės prekybos įmonės, taip pat žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės.

Atskirų Zarasų rajono veiklos sričių įvertinimas

Investiciniai projektai. Kaip ir kasmet, siekiant užtikrinti sėkmingą Zarasų rajono plėtrą, buvo pritraukta nemažai tikslinių lėšų Zarasų rajono savivaldybės investiciniams projektams įgyvendinti. Tai ES struktūrinių ir kitų fondų, Kelių priežiūros ir plėtros programos, Valstybės investicijų programos ir kt., skiriamos išimtinai tik investicinių projektų finansavimui.

Didžiausią naudą smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai turi Zarasų rajono savivaldybės inicijuojami ir įgyvendinami investiciniai projektai turizmo, kultūros, verslo ir kitose srityse. Investiciniai projektai, pritraukiantys poilsiautojų ir turistų srautus į mūsų rajoną, sukuria palankią terpę ir aplinką iniciatyviems žmonėms kurti savo verslą. Zarasų rajono savivaldybėje yra daug neišnaudotų galimybių smulkiam verslui, tereikia tik būti aktyviems ir iniciatyviems, rajono Savivaldybės administracija visada pasirengusi konsultuoti ir padėti.

2012 - 2015 m. tikslinių lėšų, skirtų savivaldybės investiciniams projektams įgyvendinti, struktūra (tūkst. Lt.)

	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m. planas
■ Savivaldybės pajamos	401	816	331	557
■ Valstybės investicijų programos lėšos	559	844	1.070	1.086
■ Europos Sąjungos lėšos	9.884	6.191	8.615	7.851
■ Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšos	1.327	1.879	2.487	3.212
■ Skolintos lėšos	2.602	2.294	2.653	2.640

2014 m. buvo užbaigtas paplūdimio prie Zarasaičio ežero rekonstrukcijos projektas (Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės 2007-2013 bendradarbiavimo per sieną programos Latvija-Lietuva-Baltarusija projektas Nr. LLB-1-098 „Turizmo plėtros skatinimas Latgalės–Utenos–Vitebsko pasienio regione“/„BELLA DVINA-2“), kurio dėka atgaivintas dar vienas Zarasų miesto traukos taškas. Vis dar vyksta Didžiosios salos Zaraso ežere tvarkymo darbai, kuriuos planuojama užbaigti 2015 m. Baigiama Salako bendruomenės namų rekonstrukcija.

Turizmas. Turizmas – prioritetinga Zarasų rajono savivaldybės ekonomikos sritis – kasmet Zarasų rajone atsiranda vis daugiau turizmo paslaugų teikėjų. Labiausiai paplitusi ir išvystyta turizmo forma Zarasų rajone yra kaimo turizmas. Pagal kaimo turizmo sodybų skaičių Zarasų rajono savivaldybė pirmauja visoje šalyje. 2013 m. Zarasų rajone buvo įregistruotos net 42 kaimo turizmo sodybos, tai sudarė 22,8 proc. visų Utenos apskrities sodybų, o Utenos regione esančios sodybos sudarė 29,7 proc. visų Lietuvos sodybų. Kasmet didėja ir paslaugų, susijusių su turizmu, pasiūla. Kaip minėta, kaimo turizmo sodybų Zarasų rajone yra gana daug, tačiau jose juntama viena svarbi problema – maitinimo paslaugų trūkumas. Taip pat jaučiamas poreikis sukurti informacinę sistemą, kurioje informacija aktualiais klausimais dalintųsi turizmo paslaugų teikėjai, renginių organizatoriai, taip pat turistai, tad tokios informacinės platformos sukūrimas turėtų būti vienas iš svarbių uždavinių ateinančiais metais.

Nors lyginant su kitomis Utenos regiono savivaldybėmis Zarasų rajonas atsilieka pagal turistų skaičių, tačiau kasmet poilsiautojų srautai vis didėja. Visgi akivaizdu, kad Zarasų mieste ir rajone trūksta infrastruktūros ir turizmo paslaugų įvairovės tam, kad atvykusį turistą galima būtų išlaikyti ilgesnį laiką – suteikti ne tik nakvynę, bet ir maitinimo, užimtumo, aktyvaus poilsio ir kitas paslaugas. Viena didžiausių Zarasų miesto problemų, kalbant apie turistų aptarnavimo sritį, yra ta, kad mieste nėra šiuolaikinius standartus atitinkančio viešbučio (bent 3 žvaigždučių). Tokio viešbučio atsiradimas pagerintų turistinių paslaugų kokybę, sudarytų prielaidas turistų srautų didėjimui, taip pat skatintų ekonominę vietos gyventojų aktyvumą teikiant papildomas su turizmu susijusias paslaugas.

Švietimo įstaigos. 2014 m. buvo pabaigta Zarasų „Lakštingalos“ mokyklos renovacija – atnaujintos patalpos, pastatyti nauji baldai, įsigyta žaislų – ikimokyklinio amžiaus vaikai turi puikias sąlygas.

Ugdymo procesas Zarasų rajono švietimo įstaigose vyksta sklandžiai, svarbu ir toliau stiprinti mokinių motyvaciją siekti žinių ir lavinti gebėjimus. 2014 m. Zarasų P.Širvio progimnazija įsirengė saugos sistemą, tokias sistemas reikėtų įrengti ir kitose švietimo įstaigose.

Ilgą laiką neformaliojo švietimo įstaigoms buvo skiriama per mažai dėmesio, tad šiuo metu jiems reikalingų instrumentų, priemonių būklė yra prasta. Šiais laikais aktualios technologijos, tačiau su jomis susijusių neformaliojo švietimo programų pasiūlyti kol kas nėra galimybės.

Nuo ateinančių naujų mokslo metų numatoma, kad kiekvienam mokiniui bus skiriama 15 Eur neformaliajam ugdymui, tačiau kol kas dar nenumatyta koku būdu tai bus įgyvendinama. Taip pat šiuo metu jau yra parengtas įstatymo projektas, kuris numato, kad visi 6 metų sulaukę vaikai privalės eiti į priešmokyklinio ugdymo klasę.

Atsižvelgiant į vieną iš Zarasų rajono savivaldybės 2015-2021 m. strateginių uždavinių – vystyti sporto turizmą, būtina sukurti stovyklų centrą, jų organizavimo sistemą, į tai įtraukiant ir švietimo įstaigų pedagogus – skatint juos dalyvauti stovyklų organizavime rengiant programas ir dirbant jose. Reikėtų apibrėžti galimas stovyklų kryptis ir surinkti pedagogus, galinčius ir norinčius tuo užsiimti.

Kultūra. Zarasai nuo seno garsėja kultūriniais renginiais, čia susibūrusiais kolektyvais – Sadūnais, Ežerūnu, Seluona. Kasmet Zarasuose (Zaraso ežero Didžiojoje saloje) vyksta ne vienas didelis festivalis, pritraukiantis daugybę svečių. Atsižvelgiant į tai ir siekiant išnaudoti tokias galimybes, svarbu įrengti kokybišką renginių infrastruktūrą.

Visgi kultūros sektoriuje taip pat yra ir problemų, pagrindinės jų šiuo metu – įvairovės trūkumas, taip pat nusidėvėjusi infrastruktūra.

Planuojama, kad ateityje Salako kultūros centras turėtų tapti specializuotu kultūros centru, kuris orientuotųsi į etninę kultūrą.

Ateinančiais metais labai svarbu užtikrinti svarbiausių kultūros paveldo objektų apsaugą (vienintelio mieste kultūros paveldo objekto – buvusio policijos pastato), įveiklinti Antazavės dvarą.

Taip pat svarbu sukurti vieningą informacinę sistemą, kurioje galima būtų rasti informacijos apie visus renginius ir kitus svarbius klausimus tiek gyventojams, tiek svečiams.

Jaunimas, vaikų teisės. Jaunimo organizacijų Zarasų rajone yra gana daug, visgi jos atspindi tik labai mažą jaunimo grupę, jaučiamas jaunimo lyderių trūkumas. Šiuolaikinių technologijų plėtra suteikia daugybę galimybių ir privalumų, bet tuo pačiu dėl to kyla ir problemų – susvetimėjimas, bendravimo stoka, patyčios. Labai svarbu skirti dėmesį jaunimo problemoms spręsti, užimtumui skatinti. Apie tai kalbama ir Jaunimo problemų sprendimo Zarasų rajono savivaldybėje 2013-2018 m. plane, kuris yra rekomendacinio pobūdžio.

Jaunimo rėmimo, verslumo skatinimo programos yra reikalingos, bet visgi labai svarbu, kad jos būtų aktualios ir tinkamai parengtos.

Sportas. Zarasų gamtinė padėtis yra labai tinkama užsiimti aktyvia fizine veikla, visgi sporto infrastruktūros būklė mūsų rajone yra labai prasta ir jai reikia skirti didelį dėmesį. Sportas ir su juo susijusi veikla yra didelis kol kas neišnaudotas potencialas Zarasų rajonui. Įrengus tinkamą infrastruktūrą, atitinkančią keliamus reikalavimus, galima būtų organizuoti daugiau varžybų, suteikti bazę treniruočių stovykloms ir apskritai stovykloms. Stovyklų infrastruktūros įrengimas ir plėtra yra viena iš prioritetinių kryptų ateinančiais 7 metais.

Žemės ūkis, kaimo plėtra. Savivaldybės žemės fondas yra 133,4 tūkst. ha. Lyginant su kitomis Utenos regiono rajoninėmis savivaldybėmis, Zarasų rajono savivaldybė pasižymi santykinai mažesne žemės ūkio naudmenų dalimi, tačiau ženkliai didesnę teritorijos dalį užima vandenys ir miškai. Tokia išskirtinė rajono žemės fondo struktūra parodo, kad ši teritorija pasižymi ne tik vaizdingu kraštovaizdžiu, bet ir neužterštomis žemės ūkio naudmenomis, kas leidžia užauginti natūralius ir ekologiškus žemės ūkio produktus, vis labiau vertinamus Lietuvoje ir užsienio šalyse. Remiantis statistiniais duomenimis, žemės ūkio produkcija nuo 2008 m. iki 2012 m. padidėjo 17,2 proc. Didėjantys žemės produktų kiekiai skatina galvoti, kur ir kaip šiuos produktus realizuoti. Atsiveria galimybė rajono ūkininkams mokytis verslumo – netik užauginti ar pagaminti, bet ir parduoti produktą galutiniam vartotojui. Bendraujant su ūkininkais taip pat akivaizdu, kad labai reikėtų įkurti ūkininkų asociaciją, jos dėka ūkininkams taptų lengviau spręsti svarbiausias problemas, platinti savo produkciją, rengti bendrus projektus ir siekti finansavimo.

Ateinančiu ES struktūrinės paramos laikotarpiu numatoma įrengti vietos gamintojų turgelį miesto centre, taip pat atnaujinti didžiojo turgaus infrastruktūrą ir skatinti vietos gamintojus parduoti savo produkciją.

Taip pat kaip vieną iš svarbių problemų rajono ūkininkai įvardija melioracijos įrenginių nusidėvėjimą, tad ateinančiais metais svarbu skirti tam deramą dėmesį.

Tikslinga skatinti Zarasų žemės ūkio mokyklos ir vietos ūkininkų bendradarbiavimą: mokykla turėtų atsižvelgti į poreikį ir rengti paklausius specialistus, kurie iš pradžių atliktų praktiką pas vietos ūkininkus ir taip įgytų patirties, vėliau galėtų ir toliau užsiimti šia veikla.

Socialinė sritis, sveikatos priežiūra. Nuo 2015 m. sausio 1 d. piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams skirstymas perduotas savivaldybėms, tai tapo savarankiška savivaldybės funkcija. Zarasų rajono savivaldybė pati sprendžia, kuriems gyventojams turėtų būti skiriamos socialinės kompensacijos už būsto šildymą, karštą vandenį, geriamąjį vandenį ir kitos socialinės išmokos. Tai yra teigiamas dalykas, kadangi suteikiama galimybė tikslingiau paskirstyti paramą, kad ją gautų tie, kuriems jos iš tikrųjų reikia. Toks socialinės paramos paskirstymas taip pat suteikia galimybę sutaupyti nemažą dalį lėšų.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. spalio 11 d. įsakymu Nr. A1-282 „Dėl vaikų globos namų tinklo optimizavimo plano patvirtinimo“, 2014 m. vasario 14 d. įsakymu Nr. A1-83 „Dėl perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014-2020 metų veiksmų plano patvirtinimo“, 2014 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. A1-377 „Dėl socialinės globos normų aprašo patvirtinimo“, planuojami Antazavės globos namų pokyčiai.

Vienas iš svarbių ateinančių metų uždavinių – socialinio būsto priežiūros ir plėtros strategijos parengimas. Esama socialinio būsto sistema turi būti peržiūrėta, būtina plėsti socialinio būsto sistemą ir gerinti Zarasų rajono savivaldybės gyvenamojo fondo kokybę, taip pat ne mažiau kaip 25 proc. socialinio būsto turėtų būti suteikta jaunimui, jaunoms šeimoms.

Šiuo metu rajone veikia 10 socialinių paslaugų įstaigų. Siekiant sukongcentruoti įvairioms socialinėms grupėms reikalingas paslaugas ir taupant išlaidas, reikėtų visas socialines paslaugas teikiančias įmones sukelti po „vienu stogu“. Taip pat svarbu įvertinti poreikį ir pagal galimybes pritaikyti viešuosius pastatus (kurie vis dar nėra pritaikyti) asmenims, turintiems negalią.

Šiuo metu Zarasų rajono savivaldybė neturi savo visuomenės sveikatos biuro, paslaugos yra perkamos iš Ignalinos visuomenės sveikatos biuro. Atsižvelgiant į tai, kad visuomenės sveikatos biurų reikšmė ir funkcijų apimtis didėja, būtų tikslinga įsteigti Zarasų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biurą.

Teritorijų planavimas. 2014 m. buvo patvirtintas Zarasų miesto bendrasis planas, kuriuo siekiama užtikrinti sistemingą ir darnią Zarasų miesto plėtrą bei racionalų lėšų ir kitų išteklių panaudojimą, atsižvelgiant į Zarasų miesto plėtros ilgalaikius poreikius. Taip pat šiuo metu yra rengiami šie specialieji planai: Zarasų miesto ribų keitimo, Zarasų rajono dviračių takų

infrastruktūros plėtros, Zarasų miesto istorinės dalies apsaugos. Pagrindiniai teritorijų planavimo darbai artimiausiais metais yra Dusetų miesto bendrojo plano parengimas ir Vandens apsaugos juostų specialusis planas. 2014 m. dėl Teritorijų planavimo įstatymo pasikeitimų nebereikalingi liko detalieji planai. Svarbiausias specifikacijas ir teritorijų planavimo nuostatas mieste apibrėžia bendrasis planas ir vadovaujantis juo bus rengiami techniniai projektai.

Labai svarbi problema – sklypų formavimas po esamais statiniais ir pastatų, tad būtina parengti sklypų formavimo ir kadastrinių matavimų planą. Šiuo metu rengiamas miesto ribų keitimo planas, tačiau vertėtų suplanuoti ir kaimų ribų tikslinimo plano parengimą, kadangi ribos – didelė problema Zarasų rajone.

Informacinės technologijos. 2014 m. buvo įrengta vaizdo stebėjimo sistema Salake ir Dusetose. Artimiausiu metu reikėtų atlikti pavojingų vietų nustatymą, taip pat kamerų efektyvumo tyrimą ir atsižvelgiant į tai plėsti miesto ir rajono vaizdo stebėjimo sistemą.

Praėjusiais metais Zarasų rajono savivaldybėje buvo įrengta elektroninė balsavimo sistema Tarybos posėdžiams. 2014 m. rugsėjo 26 d. vyko pirmasis Zarasų rajono savivaldybės tarybos posėdis, kurio metu buvo išbandyta nauja projekto metu įsigyta įranga. Įsigyta įranga leidžia Zarasų rajono savivaldybės tarybos nariams sklandžiau vesti posėdžius, efektyviau priimti sprendimus, lengviau suskaičiuoti balsavimo rezultatus.

Taip pat 2014 m. buvo atnaujinta dokumentų valdymo sistema „Avilys“. Dokumentų derinimas ir pasirašymas vyksta elektroniniu būdu. Dokumentų rengimas tapo efektyvesnis, taip pat svarbus privalumas – tokiu būdu sutaupoma daug popieriaus.

Aplinkosauga, kraštovaizdis. Būtina sukurti atliekų tvarkymo sistemą: parengti atliekų tvarkymo planą ir priimti sprendimą dėl atliekų tvarkymo administravimo funkcijos perdavimo. Įstatymas įpareigoja sukurti atliekų tvarkymo sistemą, tad privalome tai daryti. Pagrindinės kraštovaizdžio problemos – apleisti pastatai ir teritorijos. Šiuo metu susiklostė sudėtinga situacija dėl pastatų pripažinimo bešeimininkiais, taip apsunkinamos galimybės tvarkyti apleistus pastatus. Rajone yra pavojingomis medžiagomis užterštų teritorijų, kurias reikia išvalyti.

Taip pat svarbu parengti želdynų tvarkymo strategiją, sukurti želdynų priežiūros sistemą. Mieste esančias miško teritorijas perdavus savivaldybėms, svarbu bus pasirengti miškotvarkos planus.

Antrus metus buvo vykdoma oro taršos stebėseną – netir didžiausius srautus turinčioje Sėlių aikštėje oro tarša neviršija normos ribų. Ateinančiais metais privaloma ir toliau užtikrinti oro taršos monitoringą.

Aplinka. Zarasų miesto gatvių būklė ES struktūrinių fondų dėka yra pakankamai gera, reikšminga gatvių dalis buvo rekonstruota. Šiuo metu yra parengti 9 Zarasų miesto gatvių techniniai projektai, tačiau problema yra su rajoniniais keliais. Svarbu identifikuoti kelių būklę ir darbų poreikį kaimo keliuose. Taip pat svarbu planuojant lėšas kelių remontui, numatyti išlaidas ir inžineriniams tinklams. Reikalinga remontuoti šaligatvius, automobilių stovėjimo aikštes, daugiabučių namų kiemus, numatyti techninės dokumentacijos parengimą, taip pat plėtoti pėsčiųjų ir dviračių takų infrastruktūrą. Planuojant kelių rekonstrukcijas, reikia atsižvelgti į poreikį moksleivių įlaipinimo ir išlaipinimo aikštelėms.

Atsižvelgiant į šiuolaikinių technologijų plėtrą reikėtų pradėti planuoti ekologinio transporto priemones – elektromobilių įkrovimo stotelių įrengimą.

Taip pat vienas iš svarbių uždavinių ateinančiais metais – daugiabučiųnamų teritorinės priežiūros sistemos sukūrimas, visų pirma išsprendžiant teritorijų priskyrimo daugiabučiams klausimą.

Būtina laikytis priešgaisrinės saugos reikalavimų – įrenginėtipriešgaisrinės saugos priemonės aktualu tiek viešiesiems pastatams, tiek socialiniam būstui, tiek visiems gyventojams. Svarbu patikrinti visus viešuosius pastatus, sudaryti sąrašą tų, kuriuose nėra įrengta ši sistema, ir suplanuoti jos įrengimą.

Labai opi problema Zarasų rajone – užstrigęs renovacijos procesas. Būtina užtikrinti patvirtintos Zarasų energinio efektyvumo didinimo programos įgyvendinimą.

Finansiniai ištekliai

ZARASŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2015 M. BIUDŽETO PAJAMŲ PLANAS

Eil. Nr.	Pajamos	Eurai
1	2	3
	Mokesčiai	6.670.937,00
1.	Pajamų mokesčiai	6.365.255,00
2.	Turtomokesčiai	242.991,00
3.	Prekių ir paslaugų mokesčiai	62.691,00
	Kitos pajamos	430.646,00
4.	Turtopajamos	91.202,00
5.	Pajamos už prekes ir paslaugas	329.018,00
6.	Pajamos iš baudų ir konfiskacijos	290,00
7.	Kitos neišvardintos pajamos	5.792,00
8.	Ilgalaikių turto realizavimo pajamos	4.344,00
	Dotacijos	6.891.284,00
9.	Dotacijų iš kitų valdymolių	6.891.284,00
10.	Iš viso pajamų	13.992.867,00
11.	2014 m. nepanaudotos biudžeto lėšos	957.092,00
12.	Iš viso pajamų su nepanaudotomis biudžeto lėšomis	14.949.959,00
13.	Skolintos lėšos (bankų kreditai)	865.410,00
14.	Iš viso pajamų su skolintomis lėšomis	15.815.369,00

SSGG ANALIZĖ

STIPRYBĖS

1. Zarasai – renginių miestas, Zaraso ežero Didžioji sala – išskirtinio patrauklumo „openair“ renginių vieta. Kasmet augantis respublikinių ir tarptautinių kultūros ir sporto renginių skaičius ir apimtys vasaros sezono metu generuoja tolygiai augančius turistų (poilsiautojų, renginių dalyvių) srautus.

2. Palanki geografinė padėtis skatina ekonomiką – už 25 km nuo Zarasų esančio Latvijos miesto Daugpilio gyventojai pamėgo Zarasuose leisti laisvalaikį, apsipirkti.

3. Zarasų rajone gana aktyviai plėtojama kultūrinė mėgėjų/saviveiklininkų veikla, gyventojai aktyviai įsitraukia į kultūrines veiklas.

4. Rajono ūkininkai gamina tiek vietos gyventojams, tiek turistams potencialiai patrauklius žemės ūkio produktus – jautieną, aviėną, sūrius, medų, vysto žuvininkystę.

5. Nuo 2008 metų Zarasų rajono savivaldybėje įgyvendinama strateginio valdymo sistema: 2015 m. pradžioje parengtas naujas Zarasų rajono savivaldybės 2015-2021 metų strateginis plėtros planas, kasmet atnaujinamas Zarasų rajono savivaldybės trimetis veiklos planas, parengiamas programinis biudžetas.

6. Planuodama savo veiklą ir priimdama svarbius sprendimus, Zarasų rajono savivaldybė informuoja ir į svarstymo bei sprendimų priėmimo procesą įtraukia bendruomenę bei įvairių interesų grupių atstovus.

7. Zarasų rajono savivaldybės administracijoje dirba pakankamai kvalifikuotas personalas. Nuolat keliami darbuotojų kvalifikacija, tam skiriamos tiek Zarasų rajono savivaldybės biudžeto lėšos, tiek ES fondų lėšos.

8. Siekdama įgyvendinti strateginiame plėtros plane numatytus projektus, Zarasų rajono savivaldybė pritraukia Lietuvos ir Europos Sąjungos, taip pat kitų užsienio fondų lėšas.

SILPNYBĖS

1. Spartus gyventojų skaičiaus mažėjimas ir senėjimas, didelis ekonomiškai neaktyvių žmonių skaičius.

2. Žema vietos gyventojų perkamoji galia stabdo smulkaus ir vidutinio verslo plėtrą, neleidžia kurti (palaikyti) paslaugų, orientuotų tik į vietos gyventojus.

3. Nepakankamai išvystyta kultūros ir sporto infrastruktūra. Dėl infrastruktūros trūkumo Zaraso ežero Didžiojoje saloje negali vykti ypač dideli renginiai, nepakankama sporto infrastruktūra stovykloms organizuoti.

4. Vietos verslas gauna mažai naudos iš santykinai didelių srautų turistų (respublikiniai, tarptautiniai renginiai Zaraso ežero Didžiojoje saloje).

5. Nėra stambių privačių investicijų.

6. Nėra veikiančio vietinės produkcijos (ūkininkų, amatininkų) prekybos tinklo.

7. Nors planuojant rajono plėtrą, keliant sau tikslus ir uždavinius bendrauja įvairių sričių specialistai, tačiau Savivaldybėje vis dar juntamas vidinės komunikacijos trūkumas.

8. Turizmo sfera plečiasi, vis atsiranda naujų paslaugų teikėjų, tačiau dar nėra išnaudojamas visas rajono turistinis potencialas, dažnai pritrūkstant kokybės.

GALIMYBĖS

1. Sukūrus tinkamą turizmo srautų aptarnavimo infrastruktūrą parduoti daugiau vietos gamintojų produktų ir paslaugų.

2. Sukūrus vietos produktų platinimo sistemą parduoti daugiau vietos gamintojų ir amatininkų produktų.

3. Įrengta moderni renginių infrastruktūra padidins turistų srautus, o tai skatins turizmo paslaugų įvairovę ir privačių investicijų augimą.

4. Patraukli aplinka ir paslaugų įvairovė skatins jaunų šeimų įsikūrimą ir darbingo amžiaus žmonių verslumą.

5. Sutvarkyta sporto infrastruktūra ir stovyklų centro sukūrimas atgaivins sporto sektorių Zarasų rajone, renginiais ir aktyvia veikla padidins turistų ir kitų svečių srautus.

6. Strateginio valdymo sistemos tobulinimas leis racionaliau planuoti savivaldybės veiklą ir finansinius išteklius, aiškiau nubrėžti savivaldybės padalinių atsakomybės už ilgalaikio plano veiksmų įgyvendinimą ribas.

GRĖSMĖS

1. Dėl gyventojų migracijos į kitas savivaldybes ir užsienį toliau mažės miesto gyventojų skaičius, ir toliau tęsis spartus visuomenės senėjimas.

2. Augs socialinės rizikos šeimų skaičius.

3. Pritrūks gebėjimų aptarnauti augančius turistų srautus.

4. Rajone nevyks bendradarbiavimas tarp skirtingų sektorių ir visi sieks atskirų tikslų.

5. Nepavyks parduoti vietinių gamintojų produkcijos galutiniam vartotojui, turistui.

6. Nepakankamas dėmesys administracijos darbuotojų darbo krūviui, motyvacijos didinimui gali sukelti sunkumų išlaikant bei pritraukiant kvalifikuotus darbuotojus.

Zarasų rajono savivaldybės misija

Užtikrinti viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijų vykdymą, siekiant kuo geriau patenkinti savivaldybės gyventojų bei svečių poreikius bei interesus.

Zarasų rajono savivaldybės tikslo pavadinimas:	Kodas
Didinti gyventojų ir viešojo sektoriaus ekonominį aktyvumą	1.1
Didinti rajono ekonomikos konkurencingumą	1.2
Įgyvendinant šį tikslą vykdomos programa: 13 Verslo ir investicijų programa	
Gerinti švietimo kokybę	2.2
Įgyvendinant šį tikslą vykdomos programos: 03 Švietimo (formalaus ir neformalaus) programos	
Ugdyti gyventojų bendruomeniškumą, pilietiškumą ir lyderystę	2.3
Įgyvendinant šį tikslą vykdomos programa: 02 Bendruomeninės veiklos programa	
Kurti patrauklią ir saugią gyvenamąją aplinką	2.5
Įgyvendinant šį tikslą vykdomos programos: 06 Inžinerinės infrastruktūros programa	
Atskleisti Lietuvai ir pasauliui Zarasų krašto kultūrinį identitetą	1.3
Išsaugoti reikšmingus kultūros paveldo objektus	3.1
Ugdyti kokybišką kultūrą atpažįstančią ir tradicijas puoselėjančią bendruomenę	3.2
Įgyvendinant šį tikslą vykdomos programa: 08 Kultūros plėtros programa	
Ugdyti sveiką bendruomenę	2.1
Kurti socialiai atsakingą bendruomenę	2.4
Įgyvendinant šį tikslą vykdomos programa: 09 Socialinių paslaugų, paramos ir sveikatos priežiūros programa	
Gerinti viešąjį administravimą	2.6
Įgyvendinant šį tikslą vykdomos programa: 14 Viešojo ir vidaus administravimo programa	
Saugoti unikalų rajono kraštovaizdį ir biologinę įvairovę	3.3
Įgyvendinant šį tikslą vykdomos programos: 01 Aplinkos ir kraštovaizdžio apsaugos programa	

Lešų poreikis programoms ir numatomi finansavimo šaltiniai

(eurai)

Ekonominės klasifikacijos grupės	2014 m. faktinės išlaidos	Asignavimai biudžetiniams 2015-iesiems metams	Projektas 2016- iesiems metams	Projektas 2017- iesiems metams
1. Iš viso programai:	20.037.220	26.015.783	28.753.597	30.142.899
1.1. Išlaidoms:	0	17.077.273	0	0
1.1.1. iš jų darbo užmokesčiui	0	6.055.436	0	0
1.2. turtui įsigyti ir finansiniams įsipareigojimams vykdyti	0	8.938.514	0	0
2. Finansavimo šaltiniai:	20.037.220	26.015.783	28.603.597	30.142.899

Ekonominės klasifikacijos grupės	2014 m. faktinės išlaidos	Asignavimai biudžetiniams 2015-iesiems metams	Projektas 2016-iesiems metams	Projektas 2017-iesiems metams
2.1. Savivaldybės biudžetas:	14.054.908	15.815.369	16.795.856	18.146.993
2.1.1. Savivaldybės pajamos iš surenkamų mokesčių	8.172.356	9.589.406	10.699.508	10.838.566
2.1.2. Valstybės biudžeto dotacija	1.796.026	1.897.637	1.862.441	1.871.910
2.1.3. Mokinio krepšelio lėšos	2.767.001	2.790.014	2.756.947	2.852.330
2.1.4. Pajamos už suteiktas mokamas paslaugas ir turto nuomą	201.574	329.018	351.622	354.644
2.1.5. Aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšos	42.891	29.357	29.980	30.000
2.1.6. Valstybės investicijų programos lėšos	295.354	314.527	651.065	965.300
2.1.7. Skolintos lėšos	732.557	865.410	444.293	1.234.243
2.1.8. Kitos pajamos	52.074	0	0	0
2.2. Kiti šaltiniai:	5.982.312	10.200.414	11.807.741	11.995.906
2.2.1. Kreditinės linijos lėšos	0	135.850	0	0
2.2.2. Europos Sąjungos lėšos	2.394.070	1.385.104	5.094.869	5.743.030
2.2.3. Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšos	720.401	930.353	892.042	1.039.373
2.2.4. Ignalinos programos lėšos	0	1.811.675	947.946	310.627
2.2.5. Privatizavimo fondo lėšos	57.924	68.580	65.000	65.000
2.2.6. Kitos lėšos	2.772.608	5.868.852	4.807.884	4.837.876

PRIDEDAMA:

1. Aplinkos ir kraštovaizdžio apsaugos programa.
2. Bendruomeninės sveiklos programa.
3. Švietimo (formalaus ir neformalaus) programa.
4. Inžinerinės infrastruktūros programa.
5. Kultūros plėtros programa.
6. Socialinės paramos, paslaugų teikimo ir sveikatos priežiūros programa.
7. Verslo ir investicijų programa.
8. Viešojo ir vidaus administravimo programa.
9. 2015–2017 metų programų tikslų, uždavinių, priemonių, priemonių išlaidų ir produktų vertinimo kriterijų suvestinė (8 programų).